

Петрук О. М.,

д.е.н., професор, професор кафедри фінансів та цифрової економіки,

Ратушний С. М.,

аспірант кафедри фінансів та цифрової економіки,
Державний університет «Житомирська політехніка»

ФУНКЦІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЕРА НА РІЗНИХ ЕТАПАХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ КАПІТАЛЬНОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПРОЄКТУ

Капітальні інвестиції є важливим об'єктом фінансового контролінгу, оскільки пов'язані зі створенням, придбанням довгострокових активів, наявність яких на підприємствах свідчить про його фінансову стійкість та орієнтацію на стратегічне управління. В свою чергу, створення довгострокових активів вимагає побудови ефективної системи управління капітальними інвестиціями, починаючи з етапів проектування та планування напрямів здійснення інвестицій до їх реалізації та контролю за ефективністю здійсненого інвестиційного проекту. Це обумовлює необхідність створення дієвої системи фінансового контролінгу на підприємствах.

Проблемні питання, пов'язані з реалізацією функцій фінансового контролінгу на підприємствах сфери будівництва, є такими: слабкий взаємозв'язок стратегічного фінансового планування з оперативним, що проявляється у відсутності зв'язку структури бюджетів бізнес-процесів з показниками стратегічного фінансового плану; нечіткість визначення центрів фінансової відповідальності за бюджети бізнес-процесів; складність застосування традиційних методик бюджетування на будівельних підприємствах, враховуючи їх галузеву специфіку.

Досліджуючи фінансування капітальних інвестицій, слід його пов'язати з основними стадіями процесу будівництва (стадією планування або передінвестиційною стадією, стадією реалізації проєкту або інвестиційною

стадією та стадією експлуатації об'єкту інвестування або постінвестиційною стадією). У зв'язку з цим є важливою функція фінансового контролера на будівельних підприємствах.

Щодо виокремлення посади фінансового контролера заслуговує на увагу позиція Карцевої В., яка стверджує, що за своєю суттю контролінг не потребує наявності окремої посади або співробітника, а передбачає виключно наявність відповідного кола завдань, які можуть виконувати діючі на підприємстві працівники [1, с. 178]. Але, на наш погляд, це дещо “розміє” фінансову відповідальність виконавців, тому бажано наявність посади фінансового контролера на таких підприємствах.

Роль фінансового контролера особливо важлива на етапі формування інвестиційних намірів та формування бюджету на передінвестиційну підготовку. На цьому етапі інвестор може залучати незалежних фахівців, консалтингові установи, комерційні та інвестиційні банки, інститути спільного інвестування, генерального підрядника тощо. Завдання фінансового контролера – сформувати стратегічні фінансові цілі проекту, зацікавити імовірних інвесторів, виконавців, здійснити стратегічний фінансовий аналіз факторів впливу на можливість реалізації проекту. Використовуючи дані технічного завдання, контролер з проектною групою оцінює вартісну оцінку майбутніх будівельних робіт, джерела фінансування, обсяг витрат. На стадії проведення тендерів контролер здійснює моніторинг умов, передбачених у плані та тендерних цін. На передінвестиційному етапі фінансовий контролер виконує функції планування, прогнозування, аналізу, контролю. Залучення такого спеціаліста або структури на передінвестиційному етапі є важливим для всіх моделей та типів фінансування будівельних проєктів. На етапі реалізації проекту капітальних інвестицій пріоритетною функцією фінансового контролера є контроль за затратами та координація дій виконавців проекту та підпроектів. Особливо важливим на інвестиційному етапі є контроль контролера щодо недопущення використання коштів інвестиційного бюджету на поточні потреби, не пов'язані із реалізацією даного проєкту. На етапі завершення інвестиційного проєкту функції

фінансового контролера виключно контрольні, які проявляються у порівнянні фактичних капітальних витрат з плановими, що регламентовані у інвестиційному бюджеті, а також контроль за згенерованими грошовими потоками від реалізації проєкту та їх відповідністю плановому бюджету (табл. 1).

Таблиця 1

Запропоновані функції фінансового контролера на різних етапах життєвого циклу капітального інвестиційного проєкту*

№ з/п	Стадія життєвого циклу проєкту капітального будівництва	Функції фінансового контролера на виділеній стадії
1	Передінвестиційна фаза (фаза передпроєктного фінансового планування)	Формування стратегічних фінансових цілей проєкту, зацікавлення та залучення імовірних інвесторів, виконавців, здійснення стратегічного фінансового аналізу факторів впливу на можливість реалізації проєкту; оцінка грошової оцінки планових будівельних робіт; формування інвестиційного бюджету проєкту.
2	Інвестиційна фаза (реалізація інвестиційного проєкту)	Оперативний контроль за витратами та відхиленнями від оперативних бюджетів, координація дій виконавців проєкту та підпроєктів
3	Пост-інвестиційна фаза	Контроль за відповідністю експлуатаційних характеристик об'єкта капітального інвестування проєктам та планам, моніторинг грошових потоків в результаті реалізації проєкту

*складено авторами

Таким чином, нами уточнено, що особливо значущими є функції контролінгу на етапі формування інвестиційних намірів (формування стратегічних фінансових цілей проєкту, залучення імовірних інвесторів, виконавців, здійснення стратегічного фінансового аналізу середовища).

Література

1. Карцева В.В. Фінансовий контролінг підприємств і організацій споживчої кооперації. Монографія. Полтава: ПУЕТ. 2013. 335 с.